Ârif Nihat Asya

Kubbeler

ÖTÜKEN

Arif Nihat Asya; 1904 yılında İstanbul'un Çatalca ilçesine bağlı İnceğiz köyünde doğdu. Babası Ziver Efendi, annesi Fatma Hanım'dır. Yedi günlük iken babasını kaybetti. Üç yaşında iken annesi Osmanlı ordusunda görevli Filistinli bir subay ile evlendirildi. Bir erkek kardeşi doğdu. Aile Filistin'e dönerken dedesi, annesinin bütün çırpınmalarına rağmen, tek torunu Arif'in annesi ile gitmesine izin vermedi. Babaannesi vefat edince Arif'in bakımını Çatalca müftüsünün kızı olan halası Gülfem Hanım ile subay olan eniştesi Mehmet Fevzi Efendi üstlendi. Balkan savaşından hemen önce aile İstanbul'a göç etti. Halası aydın bir kadındı ve Arif'in iyi bir eğitim görmesini istiyordu. İlk ve ortaokulu 1920 yılında parasız yatılı olarak okuduğu Bolu Sultanisi'nde bitirdi. Bu okulun ikinci devresi kaldırılınca Kastamonu Sultanisi'ne (Lise) nakledildi. Böylece I. Dünya Savaşı'nı İstanbul, Bolu ve Kastamonu'da, Kurtuluş Savaşı yıllarını ise Kastamonu'da geçirdi.

Kastamonu yılları Arif Nihat Asya için çok önemlidir. Kastamonu Kurtuluş Savaşı'nın en önemli merkezlerinden biriydi. İşgale karşı direnişe ve millî mücadeleye katılmak için İstanbul'dan İnebolu yoluyla Anadolu'ya geçenlerin uğrak noktasıydı. Arif Nihat burada konaklayan vatanseverlerin toplantılarına katıldı, konuşmalarını dinledi, Mehmet Akif Ersoy, daha sonra Milli Eğitim Bakanı olacak Mustafa Necati Bey ile burada tanıştı. İlk şiirini burada çıkan Gençlik dergisinde yayınladı.

1923 yılında sultaniyi (lise) bitirdi ve yüksek öğrenimini yapmak üzere İstanbul'a döndü. O zamanki adı Darül-Muallimin-i Âliye olan Yüksek Öğretmen Okulu'nun Edebiyat Bölümü'ne kabul edildi. Burada okurken postanede telgraf bölümünde çalıştı. Anadolu Ajansı İstanbul temsilciliğinin muhabirliğini yaptı. Bir süre bu ajansın gece bültenini çıkardı. İlk şiir kitabı *Heykeltraş* 1924 yılında yayınlandı. 1926 yılında, son sınıftayken Hatice Semiha Hanım ile evlendi. Bu evliliğinden iki oğlu oldu. 1928 yılında edebiyat öğretmeni olarak Adana Erkek Lisesi'ne tayin edildi. On dört yıl boyunca Adana'daki Erkek Lisesi'nde, Kız ve Erkek Öğretmen Okulu'nda, Amerikan Kız Koleji'nde edebiyat öğretmenliği ve müdür yardımcılığı yaptı. 1934'te askerlik görevini yapmaya gitti ve Soyadı Kanunu gereği "ASYA" soyadını aldı. 1940 yılında ilk eşinden ayrıldı ve 1941 yılında Adana Erkek Lisesi'nde Kimya öğretmeni olan Servet Akdoğan ile evlendi. Bu evliliğinden de iki çocuğu oldu. 1942 yılında Malatya Lisesi'ne müdür olarak tayin edildi. 1945'te edebiyat öğretmeni olarak Adana Erkek Lisesi'ne geri döndü. 1947 yılında, üç yaşından beri haber alamadığı ve öldü bildiği annesinin Filistin'in Âkka şehrinde yaşadığını öğrendi ve eşi ve kızıyla birlikte Âkka'ya annesiyle buluşmaya gitti.

Adana'da kaldığı yıllar boyunca gazete ve dergilerde yayınlanan ve iktidarı eleştiren siyasî yazıları dolayısıyla çeşitli soruşturmalar geçirdi ve 1948'de Edirne'ye sürüldü. Onun nazarında vatanın her yeri kutsaldı ama "Arif Hoca"nın tayini Adanalıları çok üzdü ve 1950 seçimlerinde onu Seyhan'dan (Adana) milletvekili yapmak için binlerce imza topladılar. Böylece 14 Mayıs 1950 seçimlerinde Demokrat Parti milletvekili oldu ve Ankara'ya taşındı, ancak parti politikalarına hiç ısınamadı. Açık sözlü ve

doğru bildiğini her şart altında söylemekten çekinmediği için zaman zaman kendi partisini de eleştirmekten geri kalmadı.

1954 seçimlerinde tekrar aday olmadı ve öğretmenliğe geri döndü. Bir yıl kadar Eskişehir Lisesi'nde çalıştıktan sonra Ankara Gazi Lisesi'ne tayin edildi. 1959 yılında Millî Eğitim Bakanlığı'nın gerçekleştirdiği bir kültür programı çerçevesinde eşi ve 30 öğretmenle birlikte Kıbrıs'a gönderildi. Lefkoşa Erkek Lisesi'nde edebiyat öğretmeni olarak iki yıl çalıştı. Vatan ve bayrak sevgisi ve kitleleri etkileme gücü sayesinde özellikle Kıbrıslı gençler üzerinde büyük etkisi oldu. 1961 yılında yurda döndü ve 1962 yılında emekli olarak sanat çalışmalarını hızlandırdı. Yurdu bir baştan bir başa dolaşarak millî konulara dair konferanslar verdi. Millî ve manevî değerlerimizi dile getiren şiir ve nesir kitapları yayınladı. 1975 yılında, *Bayrak* şiirinin yazıldığı ve çok sevdiği Adana'nın kurtuluş günü olan 5 Ocak tarihinde Ankara'da vefat etti.

Arif Nihat Asya binlerce öğrenci yetiştirmiş, onlara iyi insan olmayı, vatan ve bayrak sevgisini öğretmiş, vatansever bir öğretmen, şair ve yazardır. En önemli özelliklerinden biri Türkçeyi inanılmaz bir maharetle kullanmasıdır. O bir "dil kuyumcusudur." Şiirlerinde ve nesirlerinde temiz, duru ve yaşayan bir Türkçe kullanmıştır. Ama dinî ve bazı tarihî konuları ele aldığı şiirlerinde "eski dil"den kelimeler ve terkipler de yer alır. Kendisi bu tutumunu "Benim yalnız doğacaklardan değil, ölmüşlerden de okuyucularım vardır" diye ifade etmiştir.

Arif Nihat Asya tarihine, millî değerlerine, millî kültürüne, vatanına, bayrağına derin bir aşk ile bağlıdır. Bir tabiat aşığıdır. Vatan topraklarının dağına, taşına, ırmağına, ovasına, ağacına, çiçeğine, böceğine âşıktır. "Sanatçı geçmişten, gelecekten, günden, çevreden, gaipten, canlılardan ve eşyadan telepatiler alıp bunları bir terkiple, bir büyüyle, dinlenir, seyredilir, okunur hale getiren kabiliyettir… Boşluktaki dalgaları bize hitap eder hale getiren cihazlar gibi…" diyen bir sanat aşığıdır. O bir gönül adamıdır. Yaratılan her şeye âşıktır. Her türlü güzelliğe karşı olan sevgisi onu sonunda mutlak güzel'e, Allah sevgisine ulaştırmıştır.

Eserleri:

A. Şiir kitapları

1. Heykeltraş 2. Bir Bayrak Rüzgâr Bekliyor 3. Kubbe-i Hadrâ 4. Rubâiyyât-ı Ârif 5. Kıbrıs Rubâileri 6. Nisan 7. Kökler ve Dallar 8. Emzikler 9. Kova Burcu 10. Dualar ve Âminler 11. Yürek 12. Köprü 13. Kundaklar 14. Avrupa'dan Rubâiler 15. Aynalarda Kalan 16. Divançe-i Ârif 17. Basamaklar 18. Büyüyün Kızlar Büyüyün 19. Fatihler Ölmez 20. Yerden Gökten 21. Ses ve Toprak 22. Takvimler

B. Nesir Kitapları

23. Yastığımın Rüyası 24. Ayetler (Kanatlarını Arayanlar) 25. Kanatlar ve Gagalar 26. Enikli Kapı 27. Terazi Kendini Tartamaz 28. Tehdit Mektupları 29. Onlar Bu Dilden Anlar 30. Aramak ve Söyleyememek 31. Ayın Aynasında 32. Kubbeler 33. Sevgi Mektupları

Kubbeler

Kubbeler

El

En güzel fıkranın kahramanıyla bir ağızdan söyleyebilirim:

– Biz, ayak uzattığımız yere el uzatmayız..

Dolap

Gözlerin bağlı, dönüyor dönüyor, dönüyorsun. Maskeli baloda mısın ey dolap beygiri?

Gemiler

Büyük gemiler sığ kıyılara yanaşamaz.

Çarpmak

Bizim nesli cin çarptı... Şimdikileri Cina çarpıyor.

Çiçek

Saksıdan, yabani ot diye söküp attığımız şey, yarın saksınınkinden daha şahane açacak bir çiçek olabilir.

Hayır!

Siyaset «hayır!»ı evet!» edasıyla söylemekmiş.

Ben aşkta «evet» mânasına «hayır»lar bilirim.

Karınca Duâsı

Bir bakkal dükkânı açtı; müşterisi bol olsun diye duvara bir karınca duâsı asmayı ihmal etmedi.

Ertesi gün kepenkleri kaldırınca balı, pekmezi, şekeri hattâ yağı ve pirinci karınca istilâsına uğramış buldu...

Test

– Yüksek binaların yapılması neden uzun sürer?

– Üst katlar alt katları beklemeye mecburdurlar da ondan.

Çivi

Bir bina yaptım... Çivileri virgüller.

İlâç

Eczaneye girdi;

– Oğlum, dedi, şu şişeye biraz ecel şerbeti koyuver!

Balık

Su balıksız olur; balık susuz olmaz.

Hazine

Bir hazine buldum... Üzerinde «Bulanın..» yazılıydı.

Görünüş

Malzeme kıtlığı çektiğimiz günlerdeydi. Gazetenin ilân sayfasındaki 16'lık fişek resmine dört elle sarıldık.. Dudak boyası çıktı.

Korku

Ölümden korkmam da ölümü yıkarken gözüme sabun kaçırırlar diye korkarım.

Plaj

Güzel kadın denizden çıkarken koştum, avucumda bir kum tanesi uzatarak:

– Alınız, dedim, benlerinizi düşürdünüz.

Aff-ı Umûmî

Beyaz, melek yüzünle, sarı, melek saçınla, dupduru, melek sesinle ve melek kalbinle sen geldin güzel çocuk.. Senin şefaatin geldi ve bir aff-ı umûmî ilân ettim.

Fakat ben onları itham edebilmeliydim.

Bahçeler

Demin «lâle» dedim. Herkes de öyle bildi. Fakat ben, «gül» demek istemiştim ve bu bir tatlı su gülüydü.

*

* *

Bahçelerin ötesinde bir kuş ötüyordu. Dinledim;

– Bu, bizim denizlerin kuşu değil!

diye söylendim. Arkadaşlar,

– Bu, bir kuş değil!

dediler.

Ben, o sesi koleksiyonumda kuş seslerinin yanına koydum.

*

* *

Bir çocuk da vardı ki, kırlara açılıp bir bahar kuşlarla kaldı. Bir yaz, köpüklerin aklığına, suların şeffaflığına uzanıp yattı... Ve bize bahçelerden geçerek geldi. Getirdiği şeyler, çiçeğe benziyordu.

*
* *

Rüzgâr durdu. Hava, uzun saatler, durgun kaldı. Çiçeklerin kokusu, çiçeklerin çevresinde birikti ve bir koku tabakası meydana geldi.

Ben, bu tabakayı dağıtmaya kıyamadım.

Seslenmek

Ben, bir takvimin son yaprağıyım.. Bir yolda son yolcuyum.

*

* *

Ay ışığı, gün ışığı, yıldız ışığı....

Benim, ışıklardan payım ayrılır ve bir kutuda saklanır.

*

* *

Bir çan, kendini ses hâlinde dağıta dağıta bitecektir.. Çanın ölümü böyle olacaktır.... Bir çalgıda son sesim ben; bir yolda son ayak iziyim. Seslerden payım ayrılır; bir gün, döneceğim yerde kilit altına konur.

*

* *

Ateşböceklerinin kesik kesik yanışı, bir ışık parolasından başka bir şey değildir.

*

* *

Tozların, dumanların, sislerin içtiği gün ışıklarından, yere ininceye kadar, bir gölge kaldı... Ben, gölgelerin bittiği, daha koyu gölgelerin başladığı yerim... Gölgelerin iyisini bir çardağın altında benim için saklarlar.

*

* *

Ay ışığı banyosu yürek çarpıntısına iyi gelir. Bir bardak gün ışığına bir damla yıldız ışığı damlatıp içiniz: Melankoliye iyi gelir.

*

* *

Bir yolda son yolcu, bir çalgıda son sesim ben.. seslenir; sesimin arkasından koşarım.

Fıçılar

Tahtanın, taşın, demirin ve hacmin sesiyle, fıçıların geçidi.....

Öndekiler şarap fıçıları!... Tahtalarına, dünyanın sonuna kadar çıkmamacasına, sinmiş şarap kokusunu akşamın havasına dağıtarak geçiyorlar...

Onlar, öyle bir yere gidiyorlar ki, orada demir çemberleri sökülecek; yerine, altın çemberler getirilecek.

Daha yorgun kolların yuvarladığı daha büyük fıçılar, tahta davullarını çalarak geliyorlar!...

Katran fıçılarına yol verin!...

Bunlar, yüzleri boyanacakların yüzlerini boyamaktan geliyorlar ve gümüş çemberle çemberlenmeye gidiyorlar.

Yolcular, fıçılarının üzerine oturarak, dinlendiler... Kimi, batan güneşe baktı.. Kimi, yolun taşlarına... Fakat hepsinin yüzü bir anlamda kaldı.

Yol verin yağ fıçılarını yuvarlayanlara!...

Bunların yüzü başka mânada... Bunların yüzü başka mânada: Yüzlerindeki kırışıklıklar, o kokuyu ilk duydukları gün, çizilmiş; yerleşip kalmış!

Yüzlerinin kırışıklarını, ne çiçekler açabilir, ne sabah rüzgârı, ne de yağmurdan sonra toprak kokusu!...

Gittikleri yerde onların fıçıları çiçeklerle, tütsülerle doldurulmalıdır!

Bulutlar

Kar bulutları, yağmur bulutları, süs bulutları...
Yaz aylarında süs bulutlarının gölgelediği yeryüzü...

*
* *

Kapalı gözkapaklarının arasından gözlere sızan ay ışıkları...
Ki gözlerden, daha içerilere giden yollar bulurlar.

*
* *

İlk sıcaklarla birlikte, alınları gölgelemeye süs bulutları, gölge bulutları.....

*
* *

Birinci katı serçelerin, ikinci katı kartalların, üçüncüsü tanrıların
Gökler!.....

*
* *

Köstebeklerin, ölülerin, öleceklerin yer altı...
Ve yalnız tanrıların
Gökler!.....
Gölgeler, sahiplerinden ayrılmayan sessiz köleler.....
Ve aramızda dolaşan, sahibini kaybetmiş, başıboş gölgeler.....

Sükût, onları düşünür; acımak, onlara ağlar...

*
* *

Şakağını toprağa dayayanların kulaklarındaki uğultu...
Ki her kulakta birdir.

*
* *

Aynalar.....
Aynalarda sabah....
Ben, aynaların karşısında, elimde kalem, alnıma bir çizgi daha çiziyorum.

*
* *

Gözler....
Gözlerde gece.....
Ben, kalemimi karanlığa batırıp defterlerde bir boş yer daha dolduruyorum.....
«İkinci katı bulutların, üçüncü katı tanrıların gökler...» diyorum. Dördüncü katı kendime saklıyorum; başımda kar bulutları, yağmur bulutları, süs bulutları.....

Âbide

Doğramacıya konağın odalarını gezdirdiler. Bir odası ona bir ev olabilirdi.

Söyleyeceklerini söylediler, isteyeceklerini istediler. O, kulağına kıstırılmış yassı kurşun kalemini eline alarak defterine iri iri sayılar yazdı. Elli kere «peki», yüz kere «baş üstüne» dedi.

– İşte çalışacağın yer.. Diye konağın bodrumunu gösterdiler.

Hafif küf kokulu bir serinlikle dolu bodrum bölmesinde marangoz, bir yaz günü, tezgâhını kurmak için hazırlık yaptı. İhtiyar belini eğip doğrultarak döküntüler, tahta parçaları, fıçılar, yoğrulmuş eski soba boruları arasında önce kendine, sonra tezgâhına yer açtı. Yuvarlayıp köşeye diktiği bir fıçıya döküntüleri doldurdu. Fıçı, köşesine yakıştı. Kurt yenikli bir kapı yıllarca yattığı yerden kalkarak havadar yerler aradı.

İhtiyar, sigarasını yaktı. Bir, yere, bir tavana baktı ve devam etti. Fıçının üstüne bir kapı ölüsü, onun da üstüne ne şişesi olduğunu hâlâ kendi ağzıyla söyleyebilen bir şişe oturup çöreklendi. Ve işçi açtığı yeri gözüyle ölçtükten sonra bodrumun serinliğinden çıkıp yaz akşamlarının serinliğine daldı.. Uzaklaştı.

Ev sahipleri geldiler,

– Daha bir şey yapmamış, dediler. Doğramacının kendi de farkında olmadan yaptığı bu yeraltı âbidesini göremediler.

Falcılar

Yirmi kafa, yetmiş akıl, yüz ilim bir araya gelerek bütün ihtimalleri düşünün.

Eller, kalemler, makinalar harıl harıl yazadursun.

Oturun, düşünün. Kalkın, düşünün. Okuyun, düşünün.

Elinizde bir tırmık, yeri, göğü tarayın ve kitaplar doladursun.

Artık, kitabınızın dışında tek bir ihtimal kalmadığına emin olduktan sonra dönüşte bana uğrayın da bir kahvemi için.

Size bir fincanın içinden bir ihtimal daha söyleyeyim.

Kubbeler

Birincisi, çırılçıplak ve pervasız ayıplar üstüne örtülmüş; ayıplarla yüz göz olmuştur. Ve ömrünün sonuna, bir mübarek zelzelenin, taşlarını toprağa katacağı güne kadar nalın sesleri, tas tıngırtıları ve ıslak el şapırtıları dinlemeye mahkûm edilmiştir.

Suçu nedir bilinmez; bilinen şudur ki o, kubbelerin en talihsizidir, adına «hamam kubbesi» derler.

Ötekinin altında tehlililler tekbirlere karışır. Alınların değdiği halılar seccadeleşir, taşlar alınlaşır.

Sütunlar başlarında, duvarlar omuzlarında bir mabet kubbesi taşır.

O, altında müminlerin buluştuğu bir mutlu kubbedir.

*

* *

Üçüncüsü aşağıda küfrün, lanetin, fitnenin suyu kara toprağı karıp çamur ederken uzaklarda, yükseklerde bir derinlik ve bir ululuk olarak namütenahi uzanır gider.

Güzellik, iyilik ve hayır dua ona doğru yükselir, onu bulur ve onun hiçbir kuvvetin bulunduramayacağı ebedî mavisine ebedî maviler katar.

Güneş orda, ay orda, rahmet ve ceza bulutları oradadır.

Onun kadife yumuşaklığında geceleri olur ve yıldızları aşağıların yalancı elmaslarından uzakta ilelebet sönmeyecek pırıltılarla pırıl pırıl gülümser.

Ona atılan taş, ona atılan oklar geri döner. Adaletin ebedî sembolü, burçlar burcu Terazi oradadır. Ve kendisi saatlerin, günlerin, gecelerin, yüzyılların üstünde; dünyanın uzaklarında kubbeler kubbesi olarak, pırıl pırıl masmavi uzanır gider.

Malazgird Meydan Muhârebesi

Batıdan gelen ordu, Malazgird kalesini geri alarak, kalenin önünde Doğuya doğru cephe kurdu; Güneybatı istikametinde uzak bir sefere çıktığı için, Malazgird'e yetişebilmesi çok zaman isteyen diğer orduyu, hiç ummadığı bir günde, karşısında buldu.

Savaş, çetin olmuştu.

Garib bir tecellî ile «çetin» kelimesi, Ebced hesabında 463 tutmaktadır ve bu sayı, bilindiği gibi, Malazgird Meydan Muhârebesi'nin hicrî târihidir.

Malazgird Meydan Muhârebesi

I

Ellerinden öperek târihin,
«Hatırındaysa -eğer- söyle, dedin,
Nasıl olmuştu Malazgird'de harb?»
Dedi târih, cevâbında: «Çetin!»

*

* *

Bizans ordusu, çok üstün mevcuduna rağmen, büyük bir bozguna uğradı.

Aynı garîb tecellî ile «Bozgun» kelimesi, Ebced'de 1071 dir.

Bu sayı da, bilindiği gibi, meşhur meydan muhârebesinin milâdî üzerinden târihi olur:

Bozgun

Uzaklarda Malazgird ovasından Kostantin Şehrine kadar,
uzun
Yollar aşan haberci –ancak– bir tek kelime söyleyebildi:
«Bozgun!»

*
* *

Ebced'de 462 tutan «Hezîmet» kelimesi de «Bir» ilâvesiyle, büyük hezimetin târihidir:

Hezîmet

Bizans, umdu Malazgird'den esîr, ganîmet;
Koşa koşa gelen biri, dedi: «Hezîmet!»

*
* *

«O gün, Romen Diyojen esîr düştü.»

Târihin gerçeğini dile getiren bu son cümle de, Ebced'de, 1071 etmektedir:

26 Ağustos 1071

Hikâyesinde kalem, kitab o güçlü dünün,
Diyor: «Romen Diyojen, esir düştü o gün!»

*
* *

Türk ordusuna Alparslan, Bizans'ınkine Romen Diyojen kumanda ediyordu... Muhârebenin yeri Malazgird'di.

Hepsinden daha garîb bir tecellî ile, «Alparslan» «Romen Diyojen» ve –eski yazılışında «Mim»le «Lâm» arasında «Elif» konması şartıyla– «Malazgird» kelimelerinin Ebced toplamı, 1071 tutmaktadır:

Malazgird Meydan Muhârebesi
II

Yeri, iklîm açan büyük savaşın,
Orasıymış -demek ki- takdirde:
İşte Alparslan, Romen Diyojen
-Yürüyüp- geldiler Malazgird'e!

*
* *

Hârika zaferden sonra, Türk için, «Ona fetih kapıları, daha bugünden açıldı.» denebilirdi.

Ebced'e göre, bu müjde cümlesi de 1071'dir:

Fetih Kapıları

Malazgird'de destan yazan Türk için dedim sorana:
«Fetih kapıları, daha bugünden, açıldı ona!»

*
* *

Ve artık, dört bir yana doğru genişleyen bir ülkeyi, şimdiden, Oğuz Eli olarak düşünmekte, bir yanılma yoktu: «Oğuz Eli» tamlaması da, en az ötekiler kadar garib bir tecellî ile Ebced bakımından 1071'dir:

Oğuz Eli

Malazgird'den Oğuz'u dört bucağa yayılmış
Görebilenler için, yakın bir gelecekte;
Hayâlin payı yoktu bu ellere, şimdiden
«Oğuz Eli» demekte!

*
* *

Şair arkadaşım Göktürk Mehmet Uytun'la, hazırlamakta olduğu «Resimli Malazgird Şiirleri Antolojisi»ni konuşurken, Malazgird konusuna bu hikmetlerden girilmesi gerektiği hususunda anlaştık.

Böyle bir girişte, bizim «tesâdüf» deyip geçemediklerimize «tesâdüf» demekte ısrar edenleri, yeniden düşünmeye da'vet niyeti de vardır.